

BIJLAGEN

LV 0.1 Lijst van afgevaardigden

primi

REGIO ALKMAAR-ZAANDAM

J. Hoogwaerts, Zaandam

Ds. J. Kiers, Den Helder

Ds. C.M. van der Klis, Wormer

C. Wakker, Koedijk

tertii C.C.H.V. Beumer, Wormer

G. van de Graaf, Zaandam

W. de Jong, Oudorp

I. ten Wolde, Krommenie

secundi

C.M. Flens, Oostzaan

J.E. Mantel, Nieuwe Niedorp

Ds. W. Molemaker, Krommenie

Ds. G. Nieuwburg, Zwaag

REGIO AMSTERDAM-HAARLEM

W. Ferwerda, Amstelveen

J.M. Louwerse, Amstelveen

Ds. F. Pomstra, Aalsmeer

K.R. Veenhof, Heemstede

Ds. J. Dekker, Amstelveen

J. van Unen, Kudelstaart

J.C. Verburg, Amsterdam

D.P. van Voornveld, Zwanenburg

REGIO ARNHEM

C.J. Bos, Wageningen

Ds. J. van 't Hof, Arnhem

S. Huizinga, Arnhem

Ds. G. de Lange, Ede

Ds. J.J. Arnold, Apeldoorn

A.L.P. Rietberg, De Steeg

F.P. Sinia, Arnhem

I.J. Zinstok, Ede

REGIO DORDRECHT-GORINCHEM

Ds. J. van Atten, Waal

A. Borg, Zwijndrecht

N. van Delft, Papendrecht

Ds. G. Vrooland, Sliedrecht

A.K. van der Bijl, Gorinchem

Ds. K. Holwerda, Culemborg

G.J. Sikkema, Hardinxveld-Giessendam

Ds. P. Veldhuizen, Leerdam

REGIO ENSCHEDE-ZWOLLE

Ds. J. Horsman, Zwolle

I. van Keulen, Zwolle

Ds. G.J. Lakerveld, Deventer

J. Leene, Hellendoorn

tertius: L.J. Klaver, Hengelo

E. Broenink, Heino

Ds. J. Maliepaard, Nijverdal

Ds. J.M. Mudde, Enschede

G. van Raalte, Zalk

REGIO DEN HAAG

J. Bos, Lisse

W.F.J. de Jager, Bleiswijk (2e deel)

R.W. Scholma, Alphen aan den Rijn

D. van der Veen, Wassenaar

H. Verveld, Zoetermeer (1^e deel)

Ds. J. de Jonge, Alphen aan den Rijn

J. de Kooter, Zoetermeer

A. Mak, Rijswijk

K.H. Mollema, Katwijk

REGIO HARDERWIJK

afhankelijk van mogelijkheden (geen prim i en secundi):

J. de Boer, Wezep

E. Dijkslag, Harderwijk

Ds. J.M. de Groot, Wezep

J. Maris, Harderwijk

Ds. H. van der Velde, Hattem

Ds. W. van Dijk, Wezep

Ds. J.J. van Es, Wapenveld

Ds. P.J.H. Krol, Heerde

Ds. J.C. Schaeffer, Nunspeet

REGIO KAMPEN

J.W. van Atten, Almere	Ds. F.R. Bruintjes, Kampen
Ds. J. Bouma, Kampen	H. Hofstede, IJsselmuiden
Ds. C.T. de Groot, Lelystad	K. Kuiper, Kampen
F.D. Meijer, Dronten	Ds. A.M. van Leeuwen, Dronten

REGIO NOORD-NEDERLAND

D.A.L. Houwen, Groningen	R.W. van Hoek, Assen
Ds. C.C. Koolsbergen, Assen	J. Nies, Dedemsvaart
Ds. K. Muller, Heerenveen	H.W. Tamminga, Haren
A. Wendt, Hoozeveen	P.H. Werff, Sneek

REGIO SCHIEDAM

Jac. Bennis, Rotterdam	Ds. B.J. Eikelboom, Barendrecht
L.C. van den Berg, Schiedam	F. Mast, Maassluis
J.F. Koen, Maassluis	J. Voogd, Rotterdam

tertius: C. van de Kerk, Maasland

REGIO UTRECHT

Ds. D.W. Fijan, Bunschoten-Spakenburg	C. Boer, Kockengen
B. Krol, Amerongen	Ds. P. Busstra, Bunschoten-Spakenburg
Ds. G.J. Zwarts, Breukelen	Ds. F. Gerkema, Amersfoort

REGIO VAN DE KERKEN IN HET ZUIDEN

H.G. Lakerveld, Nuenen	Ds. G. van Dijk, Gorinchem
Ds. P.G. Sinia, Etten-Leur	Ds. G. Haverman, Maastricht
A. Valstar, Eindhoven	H. van Tilborg, Etten-Leur

Afgevaardigden met recht van advies namens plaatselijke kerken:

Baam: Ds. M. Janssens, Baarn	B. Verheij, Soest
Groningen: A. Bergsma, Groningen	W.C.D. Wierenga - Bremmer, Groningen
<i>(nagekomen opgave)</i>	
Oegstgeest: Ds. A. Boshuizen, Leiden	A.F. Noordhuis, Oegstgeest
Utrecht: J.G. Knol, Utrecht	J.G. van Oord, De Meern
Zeist: Ds. H. de Jong, Zeist	J.J. Smit, Zeist

LV 12.1 Rapport Commissie Akkoord van Kerkelijk Samenleven

De Commissie Akkoord van Kerkelijk Samenleven (kort: Cie. AKS) heeft van de LV Doorn 1998 de opdracht gekregen om een onderzoek in te stellen naar mogelijke overbrugging van de bezwaren tegen het AKS die er leven bij de kerken die het AKS nog niet hebben kunnen ondertekenen, en daarover op de volgende LV te rapporteren.

Voor de goede orde zij eerst gesteld dat het AKS door geen enkele kerk is ondertekend. Op de voortgezette vergadering van de LV Breukelen 1981/1982, gehouden op 25 september 1982 in Utrecht, hebben de kerken in rechtstreekse afvaardiging kunnen stemmen over het AKS. De kerken die tegen hebben gestemd (Baarn, Breda, Dordrecht, Groningen, Nunspeet, Nijmegen, Oegstgeest, Rijswijk, Ten Post, Utrecht) dan wel zich van stemming hebben onthouden (Eck en Wiel, Haarlem, Heemstede, Zeist) worden gerekend tot hen die het AKS niet aanvaard hebben ("niet ondertekend hebben").

Dit is echter niet noodzakelijk het geval. Er was inmiddels ook een voorstel van de gemeente Utrecht dat betrekking had op delen van het AKS. Dit diende niet (meer) op de LV Breukelen, omdat het daarvoor niet tijdig was ingediend. Er zijn echter gemeenten die tegen het AKS

hebben gestemd dan wel zich van stemming hebben onthouden, omdat hun voorkeur uitging naar het voorstel van de gemeente Utrecht. Dit laat onverlet dat zo'n gemeente vervolgens het meerderheidsbesluit voor het AKS aanvaard kan hebben. Dit is helaas nooit gebeurd.

Ook waren enkele kerken niet vertegenwoordigd (Maassluis, Rijsbergen, Wormer, IJsselmuident, Zwijndrecht). Hun aanwezigheid kan noch als stem voor, noch als stem tegen het AKS beschouwd worden. Toch worden zij door sommigen als "niet-aanvaardend" beschouwd.

De Cie AKS heeft zijn opdracht zo opgenomen, dat via de predikanten van bovengenoemde kerken (zover zij nog bestaan) een inventarisatie is gehouden van zowel de bezwaren, zoals die nu nog zouden leven, en indien aanwezig, de mogelijke overbrugging hiervan.

Hieruit is gebleken dat inderdaad enkele gemeenten (inmiddels) als kerken beschouwd dienen te worden, die het AKS (in de praktijk) aanvaard hebben. Dit is echter een zaak voor hun kerkenraad en kan niet langs deze weg in meer formele zin uitgesproken worden, zo daar al behoefte aan is.

Voorts bleek dat bij de meeste dezer kerken de bezwaren nog bestaan, zij het in verschillende mate en ook tegen soms verschillende onderdelen. De genoemde bezwaren zijn in hoofdzaak als volgt samen te vatten:

- a. *er is teveel geregeld*
dit moet vanuit de gedateerdheid van het AKS worden verstaan
- b. *bezwaar tegen de getrapte afvaardiging*
overweeg om directe afgevaardigden tevens namens de Regio af te vaardigen; bovendien om vaker, m.n. bij principiële zaken, het instrument van de voortgezette vergadering te hanteren
- c. *angst voor hiërarchie*
dit leeft m.n. vanuit het verleden en alleen/voornamelijk nog bij de ouderen.

Ter vergadering is voorts gesproken over eventuele overbrugging van de bezwaren langs de weg van aanpassing van het AKS. Hierbij werd niet geheel ten onrechte opgemerkt, dat er een glijdende schaal is tussen gemeenten die het AKS wel aanvaard hebben en toch niet geheel houden, en gemeenten die het AKS niet aanvaard hebben en het toch bijna geheel onderhouden. Aanpassing van het AKS aan de bestaande praktijk (een "opschoning") werd door sommigen best wenselijk, soms zelfs noodzakelijk geacht. Toch voelde niemand zich gedrongen deze taak op zich te nemen. Bovendien kan een aangepast AKS er licht toe leiden, dat het dan ook dwingend aan elkaar wordt opgelegd. Mede in dat licht blijft het de vraag of alle kerken dat akkoord dan wel zouden aanvaarden. Sterker nog dan dit argument was de twijfel of de energie aan dat project besteed nu wel de moeite waard is en de inzet van tijd en energie rechtvaardigt.

De Cie AKS is zich er van bewust op deze wijze feitelijk slechts informeel de opinie van plaatselijke kerken gevraagd te hebben. Door dit via hun predikanten te doen, menen wij echter wel een goed beeld te hebben kunnen krijgen. Deze meningspeiling acht de Cie AKS daarom voldoende voor zijn advies.

Conclusie

De Cie AKS is van mening dat de kans om langs de weg van aanpassing van het AKS, zo niet bij alle dan toch bij een meerderheid van de betrokken kerken, de bestaande bezwaren tegen het AKS uit te bannen, te gering om deze weg op te gaan.

De Cie AKS acht een voorstel voor een verder strekkende "opschoning" van het AKS buiten zijn toch beperkte opdracht.

De Cie AKS geeft aan de Landelijke Vergadering in overweging om wellicht vaker dan tot nu toe gedaan het instrument van de voortgezette vergadering naar artikel 38 lid 2 en 3 AKS te gebruiken, om op die manier althans aan het bezwaar tegen getrapte afvaardiging enigszins tegemoet te komen. Dit zou met name bij principiële zaken het geval moeten zijn.

[Bij dit rapport was een verslag gevoegd van de vergadering met predikanten van een aantal kerken.]

LV 16.1 Rapport Commissie Radio- en TV-aangelegenheden

De Nederlands. Gereformeerde Kerken participeren sinds 1995 in de Stichting Zendtijd voor Kerken (ZvK) met als doel het verzorgen van uitzendingen van kerkdiensten via Radio en Televisie. De deelnemers aan het ZvK staan vermeld onderaan het Mission Statement, evenals in het organisatieschema (bijlage). Ook al is de tekst van dit Mission Statement in het vorige rapport vermeld, het geheel is nogmaals opgenomen, vanwege het belang ervan. Meerdere gegevens uit het vorige rapport zijn in dit rapport opnieuw opgenomen om de eenheid en de leesbaarheid te bevorderen.

Uw commissie heeft als *belangrijkste taak* het benaderen van Nederlands. Gereformeerde Kerken met het verzoek een radio- of televisiedienst te verzorgen. De praktische uitvoering met alle technische aspecten wordt verder geheel verzorgd door ZvK.

Stichting Zendtijd voor Kerken Mission Statement

De Stichting Zendtijd voor Kerken wil door het uitzenden van met name kerkdiensten via radio en televisie in dienst staan van de opdracht van de kerk het evangelie van de gekruisigde en opgestane Heer Jezus Christus te verkondigen, ook in het publieke leven.

Door deze uitzendingen te verzorgen wil ze enerzijds. kijkers en luisteraars bereiken die, om welke reden dan ook, de kerk niet meer bezoeken en anderzijds. een wervend appèl doen uitgaan tot hen die geen relatie met de kerk en het evangelie (meer) hebben.

De kerkgenootschappen die samenwerken in ZvK aanvaarden de Bijbel als het betrouwbare Woord van God en als het hoogste gezag voor geloof en leven, ook voor de verkondiging van het evangelie via de media.

Voor het bereiken van de kijkers en luisteraars streeft zij er naar dat taalgebruik en vormgeving eigentijds. zijn, in verbondenheid met de gemeente van Christus wereldwijd en van alle tijden.

Hilversum, 5 juni 1997

De kerkgenootschappen:

- de Christelijke Gereformeerde Kerken
- de Gereformeerde Kerken (vrijg.)
- de Nederlands. Gereformeerde Kerken
- de Unie van Baptisten Gemeenten in Nederland
- de stichting Zendtijd Evangelische Gemeenten,
waarin opgenomen het Platform voor Pinkster en Volle Evangelie
Gemeenten en Evangelische Gemeenten in Nederland

In 1996 is er een enquête gehouden onder de kerken om de bereidheid na te gaan een radio- of televisiedienst te verzorgen. Daaruit bleek dat 32 kerken bereid waren een televisiedienst te verzorgen en 46 kerken een radiodienst.

Indien de commissie zich zou beperken tot de taak: "het verzorgen van kerkdiensten voor aan huis gebonden kerkleden", zou met de gegevens van de enquête, rekening houdend met een billijke spreiding over de kerken en met een regionale spreiding, deze taak naar behoren uitgevoerd kunnen worden. Echter, nadrukkelijk komt in de besprekingen in de Raad van Toezicht en Advies naar voren dat ook zij "die geen relatie met kerk en evangelie (meer) hebben" (zie Mission Statement) door deze diensten benaderd (kunnen) worden. Het belang van het evangeliserend karakter van de diensten is zonder meer groot en kan tot keuzes dwingen in de dienst.

De commissie heeft in dezen de verantwoordelijkheid voor een keus van accenten gelegd bij dominee en gemeente die is aangezocht. Er wordt wel met nadruk gewezen op de kans die er is als duizenden "belangstellenden" en niet-gelovigen de dienst volgen. Ook op de instructiedag, die de dominees die zich voorbereiden krijgen aangeboden, komt dit aspect met nadruk naar voren.

Uit de technische staf, die de diensten samen met de gemeenten voorbereiden, wordt ook steeds het belang benadrukt van een selectie die rekening houdt met een goede presentatie, waarbij voor televisie andere normen gelden dan voor radio.

Dit leidt er toe dat binnen de commissie soms gewikt en gewogen wordt welke gemeente aangezocht moet worden.

In het Mission Statement wordt gesproken over "met name kerkdiensten". Er is n.l. meer.

De ZvK presenteert zich ook op internet, voor TV-diensten wordt soms een voorfilmpje gemaakt dat iets van de gemeente weergeeft, er wordt ook zaterdag TV verzorgd (DagTeleVisie) en dergelijke. Al deze zaken hebben er toe geleid dat aan de leden van de Raad van Toezicht en Advies werd gevraagd actief mee te denken over alles wat de verspreiding van het evangelie m.b.v. moderne communicatiemiddelen betreft.

In het vorige rapport zijn deze zaken aan de orde gesteld en heeft de commissie gevraagd om een bredere opdracht dan alleen het (doen) verzorgen van kerkdiensten. Dit is toen min of meer stilzwijgend, naar de mening van de commissie, gegund.

De commissie vraagt daarom opnieuw met nadruk om het fiat van de Landelijke Vergadering haar werk in de bovenbeschreven zin voort te zetten.

In de afgelopen drie jaar heeft ZvK elk jaar 34 radiodiensten en 15 televisiediensten op zondag verzorgd. Een overzicht van de verdeling over de verschillende kerken, alsmede de gemeenten die voor de NGK de diensten verzorgden, staat in de volgende tabel.

Verdeling kerkdiensten verzorgd door Stichting Zendtijd voor Kerken

Deelnemer:	1998	1999	2000
	R+TV	R+TV	R+TV
CGK	9+3	9+2	9+3
GKV	11+3	11+4	11+4
NGK	4+1	4+2	4+1
UvB	4+1	4+1	4+1
ZEG	6+6	6+6	6+6
DagTV		+1	
Extra		+1	
Totaal	34+15	34+17	34+15
NGK-diensten:	25/1 Kampen	24/1 Utrecht	2/1 Den Helder
	1/2 Wezep (TV)	13/6 Rotterdam-Ov.	5/3 Enschede-Z (TV)
	24/5 Steenwijk	18/7 Emmeloord	19/3 Rijswijk
	23/8 Nunspeet	1/8 Z.Afrika (TV)	23/7 Heerenveen
	25/10 Dronten	26/9 Urk	1/11 Bunschoten-Sp.
		7/11 Wapenveld (TV)	

De luister- en kijkcijfers worden zo goed mogelijk bijgehouden en geanalyseerd. Zo wordt duidelijk dat b.v. de sluitingsceremonie van de Olympische Spelen het totaal aantal TV-kijkers enorm verhoogd, maar het aantal kijkers voor de TV-kerkdienst in absolute zin ver-

laagt. Het gemiddelde aantal kijkers voor een TV-dienst is ca. 80.000 met uitschieters naar boven en naar beneden. Het aantal luisteraars bij een radiodienst is ongeveer 20.000.

ZvK krijgt ook gelegenheid enkele uren per jaar *DagTeleVisie* te verzorgen. Dit wordt per jaar aangevraagd bij het Netmanagement van Nederland 1. Het gaat hierbij om een totaal van ca. 5 uur. De uitzendingen, 12 of 13 per jaar, zijn op zaterdagmorgen en duren 25 minuten.

Omdat herhaling van kerkdiensten of delen daarvan als niet wenselijk wordt gezien, wordt gebruik gemaakt van (ongebruikte) opnamen van omlijsting van kerkdiensten, opnamen van manifestaties of kooruitvoeringen. Ook wordt hierbij meestal een korte meditatie uitgezonden, die hiervoor apart wordt opgenomen. Deze uitzendingen worden niet door het CvM gesubsidiëerd en moeten uit eigen reserves worden bekostigd.

In het overzicht van 1999 vindt u één bijzondere uitzending van DTV terug. Dit was een uitzending op vrijdag 1 januari met koormuziek.

ZvK doet mee aan de *vluchten van Wilde Ganzen*. Dit betekent dat een gemeente die een TV-dienst verzorgt een collectiedoel voor een project kan kiezen, dat ook bij Wilde Ganzen wordt aangemeld. Dit moet dan wel een diaconaal project zijn, waarbij het geven van structurele hulp wordt beoogd en het moet een half jaar van te voren worden aangemeld. Dit wordt dan rondom en na de dienst m.b.v. 4 TV-spotjes onder de aandacht van de kijkers gebracht, die hiervoor ook een bijdrage kunnen geven. De bedoeling is dan dat het streefbedrag ook ter beschikking wordt gesteld (f.35000 tot f 50.000). Uit de pot wordt bijbetaald als er te weinig wordt bijeengebracht; een eventueel restant gaat naar de pot.

In het jaar 2000 moest *opnieuw zendtijd worden aangevraagd* voor een periode van 5 jaar. Op grond van o.a. het aantal leden van de deelnemende kerken was men binnen het ZvK van mening dat meer zendtijd voor het ZvK billijk was. Er is daarom 2 uur extra TV-tijd en 6 uur extra radiotijd aangevraagd. Omdat in samenwerking met IKON de aanvraag ingediend moest worden en de totale omvang van de protestantse kerken niet was toegenomen, kon een logische conclusie zijn dat intern een andere verdeling van de zendtijd was aangewezen. Niettemin is een uitbreiding verdedigd bij het Commissariaat voor de Media. Uiteindelijk is een uitbreiding door het CvM niet gehonoreerd.

Niettemin overheerst de dankbaarheid dat toewijzing aan ZvK+IKON niet minder is geworden. Er werd n.l. ook een aanvraag voor zendtijd ingediend door andere religieuze groeperingen (Hindoes, Moslims, Israëlitisch Genootschap), hetgeen een aanslag op de beschikbare zendtijd betekende.

Al voordat de aanvraag werd ingediend waren er besprekingen gestart met IKON over een interne herverdeling, indien extra tijd niet gehonoreerd zou worden. Dat kan betekenen dat begin 2002 enkele uren meer beschikbaar komen.

De ZvK krijgt de benodigde *financiën* van het Commissariaat voor de Media. Er wordt voor radio- en televisietijd een bepaald bedrag per uur berekend, waarin ook de kosten van overhead zijn opgenomen. Door een zuinig beleid komt men uit met het beschikbare geld en kan ook de DTV worden bekostigd.

Bij de uitvoering van het werk neemt het bureau binnen *de organisatie van de ZvK* een belangrijke plaats in, vooral in de voorbereiding en uitvoering van de werkzaamheden. Er is een directeur met op dit moment 4 vaste medewerkers, in totaal 3,8 formatieplaatsen, incl. de directeur. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van een wisselend aantal free lance medewerkers.

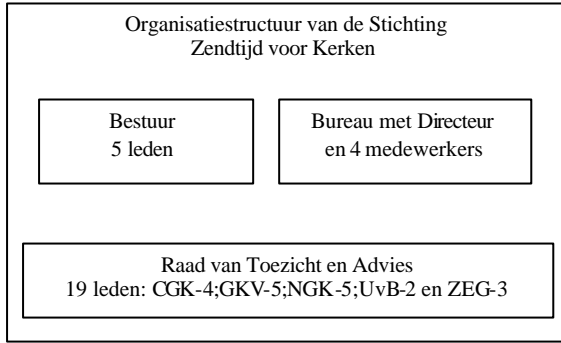
In 1999 is de directeur van de Stichting, de Heer G.J. Breteker om gezondheidsredenen met vervroegd pensioen gegaan. Het bestuur heeft per advertentie kandidaten voor de functie opgeroepen en uit de aanmeldingen een eerste selectie gemaakt. Vervolgens is, onder andere m.b.v. een kleine commissie samengesteld uit de leden van de Raad van Toezicht en Advies om het bestuur te adviseren, een definitieve keuze gemaakt. Met algemene stemmen is tot nieuwe directeur gekozen en per 1 aug. 1999 benoemd, de heer L. de Jong. Hij heeft een ruime ervaring binnen de omroep EO.

De stichting wordt geleid door een bestuur bestaande uit 5 leden, uit elke groepering één lid. Vanuit de NGK is ds. Z.G. van Oene lid van het bestuur. Ds. H.J. Siegers, lid van de Geref. Kerken vrijg. is voorzitter. Hij was dit jaar (2000) aftredend, maar is door de Raad opnieuw benoemd voor een periode van 3 jaar.

Alle leden van de deputaatschappen/ commissies hebben zitting in de Raad van Toezicht en Advies, in totaal 19 personen. Deze Raad vergadert normaliter 2x per jaar en adviseert het bestuur. Daar worden ook alle beleidsvoorstellen ingebracht en besproken. Uiteindelijk is het deze Raad die fiat moet geven aan belangrijke uitvoeringsbesluiten in beleidsmatige zin.

In het navolgende blokdiagram is de organisatiestructuur weergegeven. Als bijlage is de organisatiestructuur weergegeven van de totale stichting VKZ, zoals deze is vastgesteld bij oprichting van de stichtingen VKZ en ZvK.

Veel aandacht wordt besteed aan de voorbereiding van met name de voorgangers Twee keer per jaar wordt er een *instructiedag* gehouden, waar de voorgangers, die een dienst voor radio



of TV moeten gaan verzorgen, worden uitgenodigd. Door middel van lezingen, groepsopdrachten, onderlinge gesprekken en vertoon van een video met ervaringen van voorgangers, wordt getracht een zo goed mogelijke voorbereiding te geven op de taak. Ruim van te voren wordt contact opgenomen met de

gemeente en dominee, waar een dienst uitgezonden gaat worden, en wordt alles doorgesproken, vragen beantwoord en adviezen gegeven.

Vanuit de ZvK wordt veel aan *PR* gedaan om de *naamsbekendheid* te vergroten. Zo zijn er in 1998 en 1999 advertenties geplaatst in verschillende (dag)bladen, waarin de uit te zenden kerkdiensten werden aangekondigd. Vanwege de kosten is dat gestopt.

Er is tevens een folder ontwikkeld, die meer gericht is op de achterban van de participerende kerken, ZvKader genoemd. ZvKader is in september (2000) toegestuurd aan alle voorgangers van de deelnemende kerken.

De huidige samenstelling van de Commissie voor Radio- en TV-aangelegenheden van de NGK is als volgt: Ds. Z.G. van Oene, voorzitter; Dr. W. Ferwerda, secretaris; Ds.W. van Dijk; Ds. B.J. Eikelboom en Ir. R.W. Visee.

[Bij dit rapport was een organisatieschema gevoegd van de samenwerking in radio- en TV-aangelegenheden]

LV 18.1 Verslag Raad van Toezicht en Advies Theologische Studie-Begeleiding (TSB) over periode 1 januari 1997 tot en met 31 juli 2000

1. Inleiding

Dit verslag van de RvTA-TSB betreft een periode waarin twee nieuwe studiebegeleiders zijn aangetreden en door de Landelijke Vergadering (Doorn 1998) enkele nieuwe aspecten aan het werk zijn toegevoegd. Dat heeft niet alleen geleid tot enkele aanbevelingen aan de komende Landelijke Vergadering (LV Amersfoort 2001) die in dit verslag aan de orde komen, maar ook tot een op bepaalde punten nieuwe aanpak van de TSB. Met dankbaarheid kan worden geconstateerd dat de Theologische Studie-Begeleiding goed heeft kunnen functioneren en naar oordeel van de RvTA een wezenlijke bijdrage heeft geleverd aan de opleiding en vorming van onze theologiestudenten. Ook waren er goede contacten met de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) en het Nederlands Gereformeerd Seminarie (NGS), die geresulteerd hebben in concrete afspraken.

De RvTA is zeer ingenomen met de wijze waarop de studiebegeleiders en de studenten in de verslagperiode hebben gewerkt en is dankbaar dat de HERE dit werk mogelijk maakt en de betrokkenen daar de energie voor heeft gegeven.

In januari 1999 heeft br. G. Alkema zijn functie als secretaris om gezondheidsredenen neergelegd. Kort daarna is hij overleden. De Raad denkt met dankbaarheid terug aan br. Alkema en aan wat hij voor de TSB heeft betekend.

2. Samenstelling van de Raad van Toezicht en Advies

De Raad is samengesteld uit afgevaardigden van de diverse regio's:

- ds. J. Kiers (regio Alkmaar-Zaandam)
- prof.dr. K.R. Veenhof (regio Amsterdam-Haarlem), vice-voorzitter
- dr. C.J. Bos (regio Arnhem)
- drs. K. Holwerda (regio Dordrecht-Gorinchem)
- drs. R. Venderbos (regio Enschede-Zwolle); drs. W. Borgdorff tot 1999
- drs. B. Wesseling (regio 's-Gravenhage); G. Alkema tot januari 1999
- dr. J.P. van Riessen (regio Harderwijk); ds. D.W. Fijan tot september 1999
- ds. J. Bouma (regio Kampen), voorzitter tot juni 2000.
- ds. K. Muller (regio Noord-Nederland)
- D.H. Janse (regio Schiedam); J. de Geus tot oktober 1998
- drs. M. Janssens (regio Utrecht); drs. J.H. Veefkind tot februari 2000
- ir. A. de Ruiter (regio Zuid-Nederland); G.J. van de Vlis tot oktober 1999.

Sinds juni 1999 is br W. van Rijnsouw uit Leusden secretaris van de Raad. Penningmeester is vanaf 1 januari 1997 br K. van der Toorn uit Houten. Secretaris en penningmeester zijn geen stemhebbende leden van de Raad.

3. De Theologische Studie-Begeleiding

Drie predikanten van onze kerken zijn voor een derde van hun werkzaamheden door hun gemeenten afgestaan aan de TSB en door de Landelijke Vergadering benoemd als studiebegeleider.

De Landelijke Vergadering 1998 in Doorn heeft als opvolgers van drs. H. de Jong en drs. H.Smit op voordracht van de Raad als studiebegeleiders benoemd:

- drs. J. Dekker uit Amstelveen (voor de bijbelvakken),
- dr. A. van der Dussen uit Eindhoven (voor de dogmatische vakken).

Drs. J.C.Schaeffer is sinds 1995 studiebegeleider voor kerkgeschiedenis en de praktische vakken.

Studenten die predikant willen worden in de NG-kerken, zijn verplicht om de TSB-bijeenkomsten bij te wonen en aan het einde van hun studie dienen zij een praktische stage

van drie maanden in één van onze gemeenten te volgen. Tot de taak van de studiebegeleiders hoort ook een persoonlijke begeleiding (mentoraat). Bij de beroepbaarstelling van een theologisch student geven de studiebegeleiders aan de regio een attest af betreffende zijn deelname aan de TSB en zijn geschiktheid voor het ambt van predikant.

3.1 Het TSB-programma

Het TSB-programma bestaat uit maandelijks studiebijeenkomsten op zaterdag en een jaarlijks studieweekend. De bijeenkomsten worden als regel gehouden in de TU-Apeldoorn en bij toerbeurt geleid door een van de studiebegeleiders. Een van de zaterdagen is in het bijzonder een exegesedag die afwisselend door de TSB en het NGS wordt georganiseerd. Op de andere zaterdagen staat voor één dagdeel een preekbespreking op het programma, terwijl in het andere dagdeel een speciaal onderwerp aan de orde wordt gesteld.

Voor de preekbespreking maken studenten bij toerbeurt een preek die wordt gehouden en vervolgens wordt besproken. Daarbij is er zowel aandacht voor de vorm als voor de inhoud. Eén student ('blinde' criticus) heeft de tekst van de preek niet van tevoren gezien en moet dus geheel afgaan op hetgeen hij/zij gehoord heeft. Eén van de anderen heeft de opdracht van tevoren toegezonden preek uitvoerig te bestuderen en te bekritisieren. Aan het gesprek over de preek doen verder alle studenten mee. Uiteraard geven ook de studiebegeleiders hun oordeel over het geleverde werk. Er wordt stevige kritiek geleverd in een harmonieuze sfeer. Ook is het de Raad bekend dat de hoogleraren van de TUA veel waardering hebben voor deze preekbesprekingen.

Naast de preekbespreking staat er elke keer nog een ander onderwerp op het programma. Veelal is dat een inleiding van één van de studiebegeleiders over een theologisch onderwerp. Vaak aan de hand van een recent en spraakmakend theologisch boek. Soms wordt er een inleider van buiten de TSB-kring aangetrokken, die vanuit zijn of haar specialisatie een bijdrage aan de vorming van theologiestudenten kan leveren.

In de verslagperiode zijn de volgende lezingen gehouden. De lezingen staan op schrift en kunnen worden nabesteld.

- H. Smit, "Bespreking van Dr. J. van Beelen, Doet dit tot mijn gedachtenis - Een onderzoek naar de relatie (relaties) tussen avondmaal en ambt: over avondmaalsmijding van ambtsdragers en het probleem van de bediening" (febr. 1997)
- H. de Jong, "Enkele aspecten van de Jozef-geschiedenis" (april 1997)
- J.C. Schaeffer, "De voorbeeldige pastor" (mei 1997)
- H. de Jong, "De hermeneutiek van de vervreemding - Bespreking van het boek van C.J. den Heyer, Verzoening - bijbelse noties bij een omstreden thema" (aug. 1997)
- J.C. Schaeffer, "Jonathan Edwards. en 'The great awakening'" (sept. 1997)
- J.M. Smelik (krijgsmachtpredikant), "Het categoriale pastoraat" (dec. 1997)
- H. Smit, "Larry Crabb, Van binnenuit - Werkelijke verandering is mogelijk" (jan. 1998)
- H. de Jong, J.C. Schaeffer en H. Smit, drie reacties op "Als hoorder onder de hoorders .. - een hermeneutische homiletiek" van dr. G.D.J. Dingemanse (febr. 1998)
- A.Th. van Deursen (historicus), "Het gewone kerkvolk van de negentiende eeuw" (maart 1998)
- J.C. Schaeffer, "Vernieuwing van de gemeente" (april 1998)
- H. de Jong, "Psalm 132: David en Sion" (afscheidslezing, juni 1998)
- H. Smit, "Over de Heilige Geest" (afscheidslezing, mei 1998)
- J.C. Schaeffer, "De aard van de binding aan de belijdenis" (sept. 1998)
- A. v.d. Dussen, "Theologie volgens Luther" (oktober 1998)
- C.J. Bos (bioloog), "Evolutie" (nov. 1998)
- J. Dekker, "Het evangelie naar Johannes, een omstreden evangelie" (jan. 1999)
- Wilbert Scheffer (student), "Liturgie als rite - een vergeten begrip" (febr. 1999)
- A. v.d. Dussen, "H.M. Kuitert, Jezus: nalatenschap van het christendom - Schets voor een christologie" - een bespreking (maart 1999)
- H. de Jong, "Bijbel en milieu" - bespreking van J.J. Boersema, Thora en Stoa over mens en natuur ..." (april 1999)

- K. Holwerda, "Geborgen en beschikbaar. Over de waarde van klinische pastorale vorming" (mei 1999)
A. v.d. Dussen, "Gods. voorzienigheid" (aug. 1999)
J. Dekker, "Het roepingsvisioen van de profeet Jesaja (Jes. 6)" en "De doorwerking van Jes. 6 in het Nieuwe Testament" (november 1999)
J.C. Schaeffer, "Het ambt - bij hoog en laag" - n.a.v. C. Graafland, Gedachten over het ambt (december 1999)
K.R. Veenhof, "Bijbelse geschiedenis of Geschiedenis van Israël" (jan. 2000)
A. v.d. Dussen, "De historisch-kritische methode" (febr. 2000)
J. Dekker, "Theologie van Paulus" - n.a.v. Tom Wright, Paulus van Tarsus. Een kennismaking met zijn theologie (maart 2000)
J.C. Schaeffer, "Over de opleiding" (april 2000).

3.2 Persoonlijke begeleiding

Naast de theologische begeleiding in groepsvorm is er ook een meer persoonlijk getinte begeleiding. Iedere deelnemer aan de TSB krijgt na aanmelding een mentor toegewezen. Jaarlijks heeft de mentor een pastoraal gesprek met de student, waarin aandacht besteed wordt aan zijn of haar persoonlijk leven. Onderwerpen van gesprek zijn dan de verhouding tot de Here God, tot de kerken, tot de TSB (studiebegeleiders en medestudenten) en (eventueel) tot de partner. De studiebegeleiders hebben daarvoor een protocol opgesteld. Bij de aanvang van de stage wordt het mentoraat aan drs. J.C.Schaeffer (stagementor) overgedragen. De bevindingen worden besproken met de betreffende student en zijn vertrouwelijk. De studiebegeleiders geven bij beroepbaarstelling aan de regionale vergadering een attest af betreffende de deelname aan de TSB dat mede ondertekend wordt door de kandidaat. De Raad heeft, naar aanleiding van het betreffende besluit van de Landelijke Vergadering van Doorn (1998) gevraagd hulp te bieden aan de kerkelijke vergaderingen bij het beoordelen van de geschiktheid van de kandidaat voor het ambt van predikant. De Raad heeft de plaatselijke kerken en de regionale vergaderingen gevraagd specifieke aandacht te schenken aan hen, die uit hun midden zich voorbereiden op het predikantschap in onze kerken.

3.3 Deelname aan de TSB-activiteiten

Het aantal deelnemers aan de TSB-bijeenkomsten is groot. De lijst van studenten die aan de TSB deelnemen, bevat voor het cursusjaar 1999-2000 maar liefst 40 namen. Dit relatief grote aantal wordt mede veroorzaakt door het open karakter van de TSB. Men hoeft niet persé lid te zijn van een NG-kerk of predikant in die kerken te willen worden om aan de TSB deel te kunnen nemen. Enkele deelnemende studenten zijn lid van een andere dan een Nederlands. Gereformeerde Kerk.

Onze theologiestudenten studeren aan verschillende opleidingsinstituten. Het aantal dat aan de TUA studeert is gering en met spijt constateert de Raad dat in september 1999 geen van onze studenten zich daar als eerstejaars heeft laten inschrijven. Niet alle deelnemers aan de TSB hebben (al) de intentie predikant te worden. Bij een aantal studenten rijpt de wens om predikant te worden tijdens de studie, terwijl anderen, met name zij die op latere leeftijd met de theologiestudie zijn begonnen, wel van het begin af die wens hebben. Dit heeft tot gevolg dat voor een deel van de deelnemers de deelname een enigszins vrijblijvend karakter heeft, terwijl voor anderen deelname verplicht is of op een bepaald moment verplicht wordt. De Raad houdt een overzicht bij van de deelname en heeft enkele malen met zorg geconstateerd dat enkele deelnemers te vaak afwezig zijn bij de maandelijkse TSB-bijeenkomsten en dat ter kennis van de TSB gebracht. De Raad is er niettemin van overtuigd dat de deelname en inzet in het algemeen zeer goed zijn. Het is wel duidelijk dat de studenten en afgestudeerden de TSB-activiteiten zeer waarderen. De Raad ziet echter ook dat de TSB-activiteiten een zware belasting kunnen zijn, met name voor die studenten die naast hun studie voor inkomen moeten zorgen. De Raad heeft zich er voor ingespannen dat de TSB-activiteiten worden gehonoreerd in studiepunten (zie 4.4). De studiebegeleiders hebben met studenten die minder dan 90% van de TSB-activiteiten hebben gevolgd hierover een gesprek met de betreffende student alvorens zij een attest voor de regio afgeven.

Overzicht van het aantal deelnemers aan de TSB-bijeenkomsten:

	96/97	97/98	98/99	99/00
mannen	26	36	35	36
vrouwen	3	4	3	2
totaal	29	40	38	38

Verdeling van de studenten naar opleidingsinstituut:

	96/97	97/98	98/99	99/00
TU-Apeldoorn	7	11	7	6
NGS	8	10	11	13
RU-Utrecht	6	9	7	8
TU-Kampen GKN	3	3	4	2
TU-Kampen GKV			1	1
VU-Amsterdam	1	1	3	2
RU-Leiden	1	1	1	1
RU-Groningen			1	1
Aix	1	1	1	
elders / afgestudeerd	2	4	2	4

Met dankbaarheid aan God willen we hier ook graag constateren dat per jaar drie studenten de weg naar de pastorie gezocht en gevonden hebben. Dat aantal moet ook echt wel ongeveer deze omvang houden, willen er in de toekomst voldoende beroepbare studenten voor onze kerken zijn. Want naast een redelijk groot aantal vacatures dat er op dit moment is, dienen we ons te realiseren dat het natuurlijke verloop verlangt dat er per jaar 2 à 3 studenten beroepbaar gesteld worden. De RvTA heeft de kerken hierover geïnformeerd en gevraagd geschikte jonge mensen enthousiast te maken voor de theologie studie en - vooral - het ambt van Dienaar des Woords.

3.4 Stage

Aan het einde van hun studie volgen de studenten een stage van drie maanden in één van onze gemeenten. De plaatselijke predikant is de stagebegeleider en drs. J.C.Schaeffer treedt op als stagementor namens de TSB.

Tijdens de stage komt de student in aanraking met het veelzijdige werk van een predikant. Hij ontdekt een beetje wat het is om pastoraal bezig te zijn, om catechisatie te geven, om in een kerkdienst voor te gaan en om leiding te geven.

De ervaringen tijdens de stage worden besproken met de predikant van de betreffende gemeente en de stagementor. Het geheel mondt tenslotte uit in een stageverslag. Aan de TUA telt de beoordeling van de stage mee in de doctoraal-II-fase van de theologie studie (de stage geldt als één van de twee bijvakken).

4. Het werk van de Raad van Toezicht en Advies

De RvTA is drie tot vier maal per jaar bijeengekomen. In de vergaderingen zijn de jaarlijkse TSB-programma's vastgesteld en hebben de studiebegeleiders de Raad geïnformeerd over de studiebegeleiding en met de Raad overleg gepleegd. Als regel zijn de bijeenkomsten van de TSB door één van de leden van de RvTA bijgewoond en is daarvan verslag gedaan in de vergadering van de RvTA. Ter voorbereiding van een aantal beleidsaspecten heeft de Raad gewerkt met kleine werkcommissies die een advies of concept voorbereiden.

De studiebegeleiders hebben geregeld contact met de hoogleraren over de studenten die aan de TUA studeren. Daarnaast hebben afvaardigingen van de RvTA enkele malen gesprekken ge-

voerd met hoogleraren van de TUA, o.m. een gesprek met de Senaat van de TUA om de besluiten van de LV-Doorn toe te lichten. Bij zowel de TUA als de TSB bestaat de wens de samenwerking te optimaliseren.

De RvTA en studiebegeleiders hebben overleg gevoerd met het NGS, o.a. over stages, de afronding van de studie met een D-II examen, mogelijkheden voor een gezamenlijke preekpresentatiecursus, algemene vorming. Het is de bedoeling dat dit contact wordt voortgezet.

4.1 Doelstellingen TSB

Op verzoek van de studiebegeleiders heeft de RvTA de doelstellingen van de TSB opnieuw geformuleerd (bijlage 1). Ze stonden al wel genoemd in de brochure van de TSB, maar zowel studiebegeleiders als studenten hadden behoefte aan een nadere uitwerking van doel en functie van de TSB. Er is gewerkt aan een nieuw informatiebulletin (in concept gereed) om gemeenteleden te informeren over de TSB.

4.2 Theologie opleiding

De RvTA heeft de studiebegeleiders gevraagd in de gesprekken met de studenten expliciet de keuze van opleidingsinstituut aan de orde te stellen, zonder dat de studievrijheid wordt aangeast. Bij studenten van het NGS wordt duidelijk gemaakt dat de LV-Doorn een D-II afgeronde theologie opleiding als regel heeft gesteld.

De studiebegeleiders hebben op verzoek van de LV-Doorn de studieprogramma's van enkele opleidingen vergeleken. Zij zijn in een vertrouwelijk rapport aan de RvTA tot de conclusie gekomen dat het niveau van de opleiding aan de TUA goed is en van het gewenst academisch niveau en er bij de onderzochte opleidingsprogramma's als geheel in positieve zin uitspringt. Bij het NGS zijn leemtes geconstateerd, waarover overleg plaats vindt. Het kernprogramma aan de opleiding aan de UU is wijsgerig georiënteerd en breed opgezet en bij verschillende onderdelen is de confessionaliteit aangetast.

4.3 TSB-deelname als studie-onderdeel TUA.

Een belangrijke afspraak met de TUA is dat niet alleen de stage, maar ook de deelname van TUA-studenten aan de TSB wordt erkend als studie-onderdeel. Er worden per jaar 3 studiepunten toegekend op basis van een testimonium-verklaring van de studiebegeleiders dat de student aan tenminste 90% van de TSB-activiteiten heeft deelgenomen.

4.4 Algemeen vormende en communicatieve vaardigheden

De studiebegeleiders hebben in overleg met de STAGG nagegaan welke mogelijkheden er zijn om binnen de TSB aandacht te schenken aan persoonlijke vorming. Doordat studenten van uiteenlopende opleidingen deelnemen aan de TSB is de behoefte aan extra vorming op dit punt verschillend, maar voor onze kerken is het wel een aspect waar groot belang aan wordt gehecht. Het overleg heeft nog niet geresulteerd in een concreet programma.

De RvTA en de studiebegeleiders zijn wel van mening dat deze scholingsactiviteiten niet ten koste mogen gaan van de theologie onderdelen van de TSB.

4.5 Toerusting van de studiebegeleiders

Mede vanwege de nieuwe taken die de studiebegeleiders van de LV-Doorn hebben gekregen is er behoefte aan gespecialiseerde cursussen. In eerste instantie heeft drs. J.C.Schaeffer met het oog op zijn functie als stagementor deelgenomen aan een mentoraatstraining. De RvTA heeft in de begroting een bedrag opgenomen voor deelname aan cursussen door de studiebegeleiders.

4.6 Voortgaande vorming predikanten

Binnen de kerken is in de afgelopen tijd de mening gegroeid dat predikanten ook na beëindiging van hun studie en intrede in de eerste gemeente "voortgaand gevormd" moeten worden. Juist in de beginperiode van het predikantschap kunnen bepaalde lacunes in opleiding en bekwaamheid aan het licht treden die om een nadere scholing vragen. Daarom heeft de Landelijke Vergadering van Doorn-1998 ook een voorstel aangenomen dat in die richting naar concre-

tisering gezocht moet worden. Binnen de Raad wordt gewerkt aan een voorstel inzake voortgaande vorming van predikanten. Aan de LV van Amersfoort zal dienaangaande een voorstel gedaan worden.

4.7 Bijdrage aan TUA en NGS

Destijds is bij de invoering van het 'Apeldoorn-advies' besloten tot een jaarlijks wisselende bijdrage aan de TUA afhankelijk van het aantal aan de TUA studerende studenten. De Raad heeft dit jaar besloten dat te wijzigen in een vast bedrag per jaar (f. 10.000.-, ongeveer gelijk aan dat van voorgaande jaren). De bijdrage is immers geen vergoeding voor de opleiding van onze studenten, maar bedoeld als een erkentelijkheid voor de gastvrijheid van en de samenwerking met de TUA. De RvTA heeft zich wel de vraag gesteld of ook het NGS niet een gelijk bedrag zou moeten ontvangen. Dit is niet gebeurd omdat de RvTA graag de resultaten van de Commissie Opleiding Predikanten wil afwachten en bovendien stelt hij het op prijs als de Landelijke Vergadering daarover een uitspraak doet.

5. Financieel verslag.

Het financieel overzicht 1997 tot en met 1999 is in bijlage 2 bij dit rapport opgenomen met ter vergelijking de cijfers over 1996 en ter aanvulling de begroting 2000.

Bij dit cijfermatige overzicht geeft de RvTA de volgende toelichting:

- In 1996 en in 1997 waren er duidelijk tekorten, die zijn opgevangen door de nog beschikbare middelen. In 1997 was het helaas noodzakelijk om de bijdragen van de kerken te verhogen van f 4,00 tot f 5,50 per ziel per jaar ingaande 1998; in de jaren daarna en tot nu toe kon de bijdrage gehandhaafd blijven op f 5,50 per ziel. Aan de kerken is een motivering gegeven van deze verhoging waarbij een oproep is gedaan aan alle kerken om trouw te zijn in het voldoen van de gevraagde bijdrage. De Raad is verheugd dat de kerken gehoor hebben gegeven aan dit verzoek. Met grote dankbaarheid is geconstateerd dat alle kerken over 1999 de volledige bijdrage hebben voldaan en dat er zelfs door enkele kerken extra collecten zijn afgedragen.
- Als bijzondere bate is in het overzicht 1999 opgenomen een gift van f 6.648 van de COGMA. Bij de afsluiting van het werk van deze commissie is het batig saldo verdeeld en de TSB heeft genoemd bedrag daarvan ontvangen. De Raad heeft de schenker hartelijk bedankt en heeft toegezegd dat dit bedrag een goede bestemming krijgt. De Raad heeft besloten dit bedrag toe te voegen aan het in te stellen boekenfonds. (zie volgende punt).
- Een belangrijke kostenpost is de vergoeding van de kosten voor boeken en literatuur aan studenten die hun studie hebben voltooid en beroepbaar zijn verklaard. Binnen vier jaar na dit moment mogen zij een verzoek indienen en na goedkeuring door de begeleiders en met een maximum van f 5.000 per student, ontvangen zij deze bijdrage. Het zal duidelijk zijn dat er ramingverschillen optreden, zowel per jaar tussen de begroting en de uitkomst, als ook van jaar tot jaar. Zo was bij voorbeeld voor 1999 geraamd f 15.000 terwijl er achteraf bleek dat slechts f 5.000 nodig was en er een verschuiving naar het volgende jaar mag worden verwacht.

Om deze schommelingen in de toekomst te voorkomen en te bewerkstelligen dat er een gelijkmatige verdeling van deze kosten over de jaren bereikt wordt, heeft de Raad besloten om per 1 januari 2000 een boekenfonds in te stellen met de afspraak dat er jaarlijks f 15.000 wordt gedoteerd aan het fonds, welk bedrag is gebaseerd op een gemiddelde; bij belangrijke wijziging in het aantal studenten en afhankelijk van het saldo van het fonds, zal dit jaarlijkse bedrag bijgesteld worden. De door afgestudeerden in te dienen aanvragen zullen uit het fonds worden gefinancierd. Besloten is om per 1 januari 2000 dit fonds te starten met een bedrag van f 16.648 bestaande uit de in 1999 ontvangen schenking van f 6.648 en het verschil in de begrote en werkelijke last in 1999 betreffende boeken en literatuur.

Voor alle duidelijkheid zij vermeld dat het boekenfonds, wel onderdeel uitmaakt van het eigen vermogen, maar afgezonderd is voor de genoemde specifieke bestemming;

- De uitgaven schommelen van jaar tot jaar. Het jaar 1998 springt er wat dat betreft duidelijk ongunstig uit, en ook in 2000 wordt een stijging verwacht in vergelijking met 1999. De oorzaken zijn verschillend. In 1999 was de bijdrage aan de TUA lager dan in voorgaande jaren in samenhang met de daling van het aantal studenten in september 1999. Intussen is besloten dat, bij handhaving van het "Apeldoorn-advies" door de LV Amersfoort, de bijdrage aan de TUA niet meer gekoppeld zal worden aan het aantal studenten, maar vastgesteld wordt op een bepaald vast bedrag per jaar en wel op f 10.000 voor het jaar 2000;
- Jaar voor jaar wordt de financiële verantwoording gecontroleerd door leden van de Financiële Commissie NGK. Voor de overzichten tot en met 1999 heeft de Raad akkoordverklaringen van deze commissie ontvangen. Mede op grond daarvan is door de Raad aan de penningmeester decharge verleend voor zijn beheer van de geldmiddelen.

6. Slotopmerkingen

De RvTA ziet dankbaar terug op een periode waarin de Theologische Studie-Begeleiding voortgang kon hebben en uitgebouwd kon worden. De Raad constateert dat het werk van de studiebegeleiders is toegenomen en dat er binnen de beschikbare tijd voor hen nauwelijks ruimte is zich door eigen studie (gericht op de studiebegeleiding) verder te bekwamen. Omdat de Commissie Opleiding Predikanten haar werkzaamheden nog niet heeft afgerond, doet de RvTA op dit punt op dit moment geen voorstellen. De werkdruk voor de studiebegeleiders heeft echter wel de aandacht.

De sfeer en inzet bij de TSB waren bijzonder goed en ook de samenwerking met de TUA is uitstekend. Het contact met het NGS begint een goede vorm aan te nemen. Dat alles stemt tot dankbaarheid. De Raad hoopt dat de HERE het werk van de TSB wil gebruiken tot zegen van onze kerken.

Bijlage 1 van LV 18.1 Verslag Raad van Toezicht en Advies TSB

DOELSTELLING TSB

De Theologische Studiebegeleiding (TSB) is opgezet vanuit de Nederlands. Gereformeerde Kerken en staat open voor alle studenten die aan verschillende universiteiten en scholen theologie studeren. De eerste bijeenkomst van de TSB vond plaats in januari 1969.

De TSB beoogt een nadere toerusting te geven tot het ambt van dienaar des Woords. in de Nederlands. Gereformeerde Kerken.

Doordat de studieprogramma's aan de theologische opleidingen grote verschillen vertonen, zowel vak-inhoudelijk als confessioneel, en niet in alle gevallen voldoen aan de vereisten die de kerken stellen aan hun toekomstige dienaren des Woords. (zie regelingen voor de opleiding, Apeldoorn 1994), hebben de kerken de TSB ingesteld. Deze heeft de bedoeling om de studenten in de theologie te begeleiden en nader toe te rusten tot de dienst des Woords. De begeleiding van de door de kerken aangestelde studiebegeleiders richt zich op:

1. *de theoretische scholing, de praktische vorming en de spiritualiteit van de studenten.*
- a. Het uitgangspunt bij de *theoretische scholing* van de studenten is het Woord van God en de belijdenis van de kerk. De studiebegeleiders hebben de taak om de studenten te helpen hun theologische ontwikkeling af te stemmen op de kerken, waarbinnen zij als predikant een plaats hopen te ontvangen. Dit raakt in het bijzonder de identiteit van de NGK. Bij de vaststelling van het programma zal daarom gelet worden op identiteitsbepaalde onderwerpen en/of onderwerpen waarin de eigen identiteit doorwerkt. De begeleiders hanteren een lijst van aandachtsvelden die minimaal eenmaal per vijf jaar aan de orde behoren te komen:

Bijbelse vakken: hermeneutiek, historiciteit en schriftgezag, verhouding OT-NT, ontwikkelingen in het bijbelonderzoek (moderne methodes), een recente of inmiddels klassieke bijbelse theologie, theologie van de evangelies, aspecten van de theologie van Paulus.

Dogmatische vakken: ethiek (2x), apologetiek, Godsleer, christologie, pneumatologie (ecclesiologie), openbaringsleer (de Heilige Schrift), voorzienigheidsleer/leer van de schepping, soteriologie (verkiezing; rechtvaardiging; heiliging; verzoening), eschatologie.

Ambtelijke vakken: binding aan de belijdenis, kerkrecht, kerkgeschiedenis (19^e eeuw en recente geschiedenis), ambtsopvatting, spiritualiteit van de pastor, gemeenteopbouw, zending/evangelisatie, homiletiek, diakonaat en catechetiek.

- b. De praktische vorming richt zich zowel op de persoon als het werk van de toekomstige predikant. Het is van belang dat de student een zo helder mogelijk beeld krijgt van de eigen gaven en (on)mogelijkheden, en van zijn/haar functiën in die situaties die met het predikantschap gegeven zijn. De studiebegeleiders hebben tot taak de studenten daarbij te helpen en hiervoor zondig derden in te schakelen. Ook behoort het tot de taak van de begeleiders om de studenten persoonlijk te begeleiden.
- c. Zowel bij de theoretische scholing als bij de praktische vorming zal er ook aandacht zijn voor de spiritualiteit van de studenten. Niet als een zelfstandig vakgebied, maar als een gerichtheid die bij alle vakken aanwezig is. Een goede beoefening van de theologie wordt gevoed door en moet ook zelf weer voeding geven aan de eigen omgang met God.

2. *het bevorderen van de contacten tussen de studenten en de kerken.*

In de TSB mogen de studenten de kerken vertegenwoordigd zien. Mede daarom kan deelname aan de TSB niet als vrijblijvend worden gezien. Naar de kerken toe is het haar doelstelling de kerken aan te sporen de band met de studenten vast te houden en een duidelijke vorm te geven. Ook het preekconsent en het volgen van stages kunnen hierin een rol spelen.

3. *het bevorderen van de contacten tussen de studenten onderling.*

De TSB is een ontmoetingsplaats voor studenten, die aan verschillende universiteiten en scholen studeren. Dit laatste impliceert een grote verscheidenheid. De bedoeling van de TSB is om de studenten samen te binden door middel van studie, bezinning en gemeenschap met elkaar.

Vastgesteld door de Raad van Toezicht en Advies

4 februari 2000

Bijlage 2 van LV 18.1, Verslag Raad van Toezicht en Advies TSB

Financieel overzicht 1997 tot en met 1999

Ter vergelijking de uitkomst 1996 en als aanvulling de begroting 2000

Uitgaven:	<i>begroot</i>				
	1996	1997	1998	1999	2000
honorering studiebegeleiders	f 94.500	f 96.420	f 98.700	f 100.596	f 102.600
vergoeding Theol.Univ.Apeld.	12.000	11.000	11.000	6.000	15.000
vergoeding boeken/literatuur	13.605	8.007	15.000	5.000	15.000
kosten studiebijeenk.studenten	6.953	11.490	11.328	11.442	15.000
reiskosten stages studenten	--	1.557	2.364	536	3.000
vergoeding secretaris stud.	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
reis-, vergader- en overige kosten van de Raad/begeleiders	<u>4.899</u>	<u>5.197</u>	<u>7.236</u>	<u>8.792</u>	<u>10.900</u>
tezamen	<u>134.457</u>	<u>136.171</u>	<u>148.128</u>	<u>134.866</u>	<u>164.000</u>

<i>Ontvangsten:</i>					
bijdragen van de kerken	116.053	120.317	161.911	164.335	161.000
gift				6.648	
rente	<u>3.039</u>	<u>2.549</u>	<u>3.447</u>	<u>4.109</u>	<u>3.000</u>
tezamen	<u>119.092</u>	<u>122.866</u>	<u>165.358</u>	<u>175.092</u>	<u>164.000</u>
<i>Overschot</i>			17.230	40.226	
<i>Tekort</i>	<u>15.365</u>	<u>13.305</u>			
 <i>Verloop beschikbare middelen:</i>					
Saldo beschikbare middelen 1-1-96			93.754		
af: tekort 1996	15.365				
tekort 1997	<u>13.305</u>				
		28.670			
bij: overschot 1998	17.230				
overschot 1999	<u>40.226</u>				
		<u>57.456</u>			
per saldo overschot 1996/99		28.786			
storting in het boekenfonds.		<u>16.648</u>			
overblijvend saldo 1996/99			<u>12.138</u>		
<i>Saldo beschikbare middelen 1-1-2000</i>			<u>105.892</u>		
bestaande uit:					
banksaldo			139.775		
af: vooruitontvangen bijdragen		4.945			
nog te betalen kosten		<u>12.290</u>			
			<u>17.235</u>		
			122.540		
afgezonderd voor het boekenfonds			<u>16.648</u>		
<i>Saldo beschikbare middelen 1-1-2000</i>			<u>f105.892</u>		

De bijdragen van de kerken zijn gebaseerd op f 5,50 per ziel per jaar vanaf 1 januari 1998. Deze bijdrage geldt voor 1998, 1999, 2000 en mogelijk ook voor de komende jaren; jaar voor jaar wordt dit vastgesteld door de Raad. In de jaren 1996 en 1997 bedroeg de bijdrage f 4,- per ziel per jaar.

Bij bovenstaand cijfermatige overzicht geven wij de volgende toelichting:

- in 1996 en in 1997 waren er duidelijk tekorten, die zijn opgevangen door de nog beschikbare middelen. In 1997 was het helaas noodzakelijk om de bijdragen van de kerken te verhogen van f. f.4,- tot f 5,50 per ziel per jaar ingaande 1998; in de jaren daarna en tot nu toe kon de bijdrage gehandhaafd blijven op f 5,50 per ziel.
Aan de kerken is een motivering gegeven van deze verhoging waarbij een oproep is gedaan aan alle kerken om trouw te zijn in het voldoen van de gevraagde bijdrage.
De Raad is verheugd dat de kerken gehoor hebben gegeven aan dit verzoek. Over 1999 is met grote dankbaarheid geconstateerd dat alle kerken de volledige bijdrage hebben voldaan en dat er zelfs door enkele kerken extra collecten zijn afgedragen.
- als bijzondere bate is in het overzicht 1999 opgenomen een gift van f 6.648 van de COGMA. Bij de afsluiting van het werk van deze commissie is het batig saldo verdeeld en de TSB heeft genoemd bedrag daarvan ontvangen. De Raad heeft de schenker hartelijk bedankt en heeft toegezegd dat dit bedrag een goede bestemming krijgt. De Raad heeft besloten dit bedrag toe te voegen aan het in te stellen boekenfonds. Betreffende genoemd fonds wordt verwezen naar het volgende punt van deze toelichting;

- een belangrijke kostenpost is de vergoeding van de kosten voor boeken en literatuur aan studenten, die hun studie hebben voltooid en beroepbaar zijn verklaard. Binnen vier jaar na dit moment mogen zij een verzoek indienen en na goedkeuring door de begeleiders en met een maximum van f 5.000 per student, ontvangen zij deze bijdrage. Het zal duidelijk zijn dat er ramingsverschillen optreden zowel per jaar tussen de begroting en de uitkomst als ook van jaar tot jaar. Zo was bijvoorbeeld voor 1999 geraamd f 15.000 terwijl achteraf bleek dat er slechts f 5.000 nodig was en er een verschuiving naar het volgende jaar mag worden verwacht.
Om deze schommelingen in de toekomst te voorkomen en te bewerkstelligen dat er een gelijkmatige verdeling van deze kosten over de jaren bereikt wordt, heeft de Raad besloten om per 1 januari 2000 een boekenfonds in te stellen met de afspraak dat er jaarlijks f 15.000 wordt gedoteerd aan het fonds, welk bedrag is gebaseerd op een gemiddelde; bij belangrijke wijziging in het aantal studenten en afhankelijk van het saldo van het fonds, zal dit jaarlijkse bedrag bijgesteld worden. De door afgestudeerden in te dienen aanvragen zullen uit het fonds worden gefinancierd. Besloten is om per 1 januari 2000 dit fonds te starten met een bedrag van f 16.648 bestaande uit de in 1999 ontvangen schenking van f 6.648 en het verschil in de begrote en werkelijke last in 1999 betreffende boeken en literatuur. Voor alle duidelijkheid zij vermeld dat het boekenfonds, wel onderdeel uitmaakt van het eigen vermogen maar afgezonderd is voor de genoemde specifieke bestemming;
- de uitgaven schommelen van jaar tot jaar; het jaar 1998 springt er wat dat betreft duidelijk ongunstiger uit en ook in 2000 wordt een stijging verwacht in vergelijking met 1999. De oorzaken zijn verschillend. In 1999 was de bijdrage aan de TUA lager dan in voorgaande jaren in samenhang met de daling van het aantal studenten in september 1999. Intussen is besloten dat, bij handhaving van het "Apeldoorn-advies" door de L.V.Amersfoort, de bijdrage aan de TUA niet meer gekoppeld zal worden aan het aantal studenten maar vastgesteld wordt op een bepaald vast bedrag per jaar en wel op f 10.000 voor het jaar 2000;
- jaar voor jaar wordt de financiële verantwoording gecontroleerd door broeders van de Financiële Commissie NGK. Voor het overzicht over 1999 heeft de Raad wederom een akkoordverklaring van deze commissie ontvangen; mede op grond daarvan is door de Raad aan de penningmeester décharge verleend voor zijn beheer van de geldmiddelen.

LV 18.2 Toelichting Rapport Raad van Toezicht en Advies TSB door ds. K. Muller Derde zitting, agendapunt 36

Ds. H. Smit placht ten aanzien van het eerste drietal Theologische Studie Begeleiders te zeggen dat ds. H. de Jong door de studenten benoemd is, dat hijzelf door ds. De Jong benoemd is en ds. O. Mooiweer door de kerken benoemd is.
Dat was een korte en juiste samenvatting van de TSB-geschiedenis vanaf de beginjaren.

Ten aanzien van het huidige drietal - de predikanten Dekker, Van der Dussen en Schaeffer - kan gezegd worden dat zij alle drie door de kerken zijn aangesteld.
In die zin is de Theologische Studie-Begeleiding de afgelopen drie jaren kerkelijker geweest dan ooit.

Met dankbaarheid kunnen we dan ook constateren dat de TSB in de loop van nu al meer dan 30 jaren een vaste en gewaardeerde plaats heeft verkregen zowel in de kerken als onder de studenten.

In aanvulling op en herinnering aan het uitgebrachte rapport over de periode van 1 jan. 1997 tot en met 31 juli 2000 wil ik graag enkele punten aan de orde stellen.

Allereerst over de huidige bezetting van de raad.

- De in het rapport genoemde penningmeester br. V.d. Toorn heeft om gezondheidsredenen zijn werkzaamheden voor de Raad moeten beëindigen. In zijn plaats is br. C.H. Visser uit Amersfoort als penningmeester benoemd.
De raad heeft in de afgelopen periode dus van twee zeer gewaardeerde mensen om redenen, die in hun gezondheid gelegen waren, afscheid moeten nemen. In de eerste plaats betrof dat de inmiddels ons ontvallen br. Alkema en in de tweede plaats br. V.d. Toorn.
- Br. Alkema vervulde als afgevaardigde van één van de regio's de functie van secretaris. Op zijn voorstel heeft de raad een secretaris van buiten de kring van afgevaardigden aangetrokken. Dat is br. Van Rijnswo uit Amersfoort geworden.
- Hier wil ik ook het vertrek van ds. Bouma noemen. Gedurende vele jaren heeft hij op voortreffelijke wijze het voorzitterschap van de Raad vervuld. Hij is als afgevaardigde opgevolgd door ds. A.W. Vos en als voorzitter door mij opgevolgd.
- Wat ds. Vos betreft: gevreesd moet worden dat zijn lidmaatschap van de Raad door diens aanstaande vertrek van Kampen naar Almere en de overgang van de kerk van Almere naar de regio Amsterdam-Haarlem van niet al te lange duur zal zijn. Daarin worden we geconfronteerd met de nadelige gevolgen van de regionale afvaardiging naar de Raad in plaats van de landelijke benoeming, zoals die voor andere commissies van toepassing is.
- Sinds het vertrek van ds. Bouma wordt het moderamen van de Raad nu gevormd door de brs. Muller, Veenhof en Bos, als resp. eerste voorzitter, tweede voorzitter en alg. adjunct.

Over de meer inhoudelijke kant van het werk het volgende:

- Allereerst dit, dat de raad dankbaar heeft geconstateerd dat de drie begeleiders niet alleen een goed en hecht team vormen, maar ook met veel enthousiasme hun taak hebben vervuld. Zelfs kan worden gezegd dat zij hun werk hebben uitgebouwd en verfijnd.
- Wat de studenten betreft, heeft de Raad moeten vaststellen dat zich voor het cursusjaar 2000-2001 geen nieuwe studenten theologie hebben aangemeld. Wel is een student begonnen met de vooropleiding van Kampen-Apeldoorn. Het NGS meldde dat twee studenten aan de vooropleiding zijn begonnen; zij staan echter niet ingeschreven bij de TSB.
- Enkele studenten blijken voortijdig hun studie te hebben afgebroken.
- De waarschijnlijk juiste getallen voor het studiejaar 2000/2001 luiden nu:

	v	1	2	3	4	5	6+	DII	Afgestu- deerd	Totaal
TUApeld.	1				3	2	1			7
NGSem.			1	1	3	1			3	6
Utrecht			2	3	1		2	1	1	10*)
TUK-GKN			1							1
TUK-GKV					2					2
VUA'dam							1			1
RULeiden							1			1
RUGron.										
ETHVeen.					1					1
Elders						1			2	1
Totaal	1	0	4	5	10	4	5	1	6	30

*) - onder hen bevinden zich twee vrouwelijke studenten

- Uit dit overzicht blijkt dat er beneden het vierde jaar maar 9 theologie studenten zijn, waarvan 6 in Utrecht studeren, 2 aan het NGS en 1 in Kampen-Oudestraat en 0 in Apeldoorn. U zult begrijpen dat dit alles de Raad met enige zorg vervult.

Over de contacten van de Raad met de TUA en het NGS het volgende:

- De Raad kan met dankbaarheid spreken over zeer goede contacten met het hoogleraren-corps van de TUA. Deze goede contacten hebben zich ook laten vertalen in een heel concrete waardering van de activiteiten die een aan de TUA ingeschreven student voor de TSB verricht. Zie wat er onder 4.3 in het rapport staat vermeld.
- Ondertussen blijkt de TUK (Broederweg) een zelfde beleid ten aanzien van studenten uit onze kerken te volgen. Ook daar worden de TSB-activiteiten met het toekennen van studiepunten gewaardeerd.
- Met een afvaardiging van het bestuur en de docenten van het NGS is in de voorbije periode meerdere malen contact geweest. We zijn dankbaar dat dit contact tot stand is gekomen en ook vruchtbaar is gebleken. Ik denk daarbij niet in de laatste plaats aan de ontmoeting van januari j.l. waar op een inhoudelijk goede manier is gesproken over de door de begeleiders geconstateerde leemtes in het opleidingsprogramma van het NGS. Het verheugt de Raad dat het NGS bereid bleek bij de samenstelling van het nieuwe studieprogramma met de bevindingen van de begeleiders rekening te willen houden.
- Verschil van mening bleek er te bestaan tussen in ieder geval sommigen van het NGS en de Raad ten aanzien van het door Doorn verplicht gestelde D-II voor hen die predikant willen worden in onze kerken. Het meningsverschil spitste zich toe op de interpretatie van de woorden 'bij voorkeur' in het besluit van Doorn (zie Acta pag. 39). De Raad heeft deze woorden begrepen als slaande op de plaats waar het D-II deel van de studie zou moeten worden gevolgd door hen die hun opleiding tot zover aan het NGS hebben genoten. Enkel uit de kring van het NGS hebben in deze woorden echter gelezen dat een studieafronding met een D-II-examen niet een vereiste, maar een wens is. De Raad heeft uit de besluiten van Doorn echter begrepen dat de kerken als regel een theologie-studie tot en met het DII-examen eisen voor hun aanstaande predikanten. Hoe dan ook: 'bij voorkeur' betekent in ieder geval niet 'eventueel'.
- De begeleiders zijn coulant geweest ten aanzien van hen die ten tijde van de besluitvorming op de LV van Doorn met hun studie al voorbij de propedeuse waren. Bovendien wordt een mogelijk reeds in een andere studierichting met goed gevolg afgelegd D-II-examen in rekening gebracht indien een student claimt onmogelijk een D-II studie te kunnen volbrengen. Eveneens speelt het gegeven van een 'late roeping' een rol bij de onmogelijkheid een D-II studie te volgen.
- Mede in overleg met het NGS is besloten dat de afgevaardigden van de regio's er bij de regio's op zullen aandringen dat deze erop zullen toezien dat beginnende predikanten, die nog geen D-II hebben, van hun kerkenraad één dag per week vrij krijgen om alsnog een D-II studie te kunnen volbrengen.
- Zoals in het verslag van de Raad vermeld staat, verzoekt de Raad de vergadering zich uit te spreken over een eventuele financiële vergoeding aan het NGS vergelijkbaar met die aan de TUA voor de duur dat de kerken nog geen besluit hebben genomen met betrekking tot een eigen basisopleiding.

Ook over de inschakeling van het STAGG bij de begeleiding van de studenten wil ik nog iets opmerken.

- In aanvulling op het rapport kan gemeld worden dat deze nu geconcretiseerd gaat worden. Het STAGG heeft voorgesteld dat aan het begin van de stageperiode een toerustingsdeskundige van het STAGG een introductiegesprek met de student zal hebben, waarbij de persoonsvorming en het vaststellen van leerdoelen voor de stage centraal zullen staan. Afhankelijk van het resultaat van dit gesprek kunnen er vervolgesprekken voor de persoonsvorming noodzakelijk worden geacht. Eventueel wordt een advies voor een leertherapie in de vorm van een individuele cursus gegeven. Een en ander in overleg met de stagementor, ds. Schaeffer. (Kosten introductiegesprek + advies f 250,-)
- Naast een introductiegesprek met de studenten aan het begin van de stageperiode is de STAGG ook bereid een toerusting van de stagebegeleiders te verzorgen gedurende twee toerustingstagen. Deze toerusting is dus bedoeld voor de predikanten bij wie studenten stage zullen lopen.

- De Raad moet over de in overleg met de begeleiders tot stand gekomen voorstellen van het STAGG echter nog wel een besluit nemen. Zij hoopt dat de volgende maand te kunnen doen.

Met dankbaarheid mogen we stellen dat de Here God het werk van de TSB ook in de afgelopen periode heeft willen zegenen. De begeleiders heeft Hij in staat gesteld om vruchtbaar werkzaam te zijn.

Zij het ook dat ds. Schaeffer door ziekte van zijn vrouw wellicht minder heeft kunnen doen dan hij zelf wel gewild zou hebben. Het verheugt ons als Raad dat aan deze ziekteperiode nu een einde lijkt te komen.

Ik eindig met een tweetal reacties van studenten, zoals deze vermeld staan in het onlangs verschenen bulletin voor gemeenteleden.

De één schrijft:

“Het programma dat de TSB biedt, is een prima aanvulling op de ‘officiële’ studie. De onderwerpen zijn doorgaans interessant, en vaak ook praktisch gericht.”

De ander schrijft:

“Ik zou de benaderingswijze van de TSB willen typeren als het in geloof en ontzag hebbend voor de Here en zijn Woord schatgraven in de Schrift, waarbij op een open manier ook moeilijke kwesties bespreekbaar zijn. Dit alles gebeurt met het oog op en in dienst van de opbouw van de gemeente.”

LV 19.1 Rapport Commissie Geestelijke Verzorging Militairen over de periode mei 1997 tot en met april 2000

1. Samenstelling van de commissie

De commissie werd ten tijde van het opstellen van dit rapport gevormd door:

Mr. Drs. H.C.F. van den Berg, Dalfsen, voorzitter, CIOM-vertegenwoordiger
Ds. K. Muller, Heerenveen, vice-voorzitter, plv. CIOM-vertegenwoordiger
Lkol bd Klu C.Ph. de Goede, Ochten, secretaris-penningmeester
Lkol KL M.J.M. van den Brink Apeldoorn
Ltz2oc bd KM J. Leene, Hellendoorn
Dr. R.R. Ganzevoort, Emmeloord
B. Verheij, Soest.

In bovengenoemde periode werd afscheid genomen van ds. J. Smelik te Nieuwegein, die meer dan dertig jaar in vele functies verbonden is geweest aan de Geestelijke Verzorging in de Krijgsmacht, o.a. als legerpredikant, als voorzitter van de Commissie en als CIOM-vertegenwoordiger. De kerken zijn hem veel dank verschuldigd voor zijn jarenlange inzet van hoge kwaliteit.

Tevens traden af Kap bd Kmar F.D. Meijer te Dronten, die gedurende het grootste deel van de verslagperiode als secretaris van de Commissie fungeerde en Lkol KL J.W. Wicherink te Hoevelaken.

Bij aanvaarding van dit rapport door de eerstkomende Landelijke Vergadering acht de Commissie zich door de Kerken gemachtigd om ook de komende periode namens haar de Geestelijke Verzorging van militairen te behartigen.

2. Krijgsmachtpredikanten

Drie predikanten uit onze Kerken zijn momenteel actief dienend.

Bij de Koninklijke Luchtmacht:

Ds. W.H. Louwerse te Heerenveen, werkzaam sinds 6-1999 als vormingswerker te Beukbergen, het militaire vormingscentrum voor de geestelijke verzorging van de krijgsmacht.

Bij de Koninklijke Landmacht:

Ds. J. Plantinga te St Jans klooster, werkzaam te Nieuw Milligen, bij het 300 MatDBat.

Ds. C. Smit te Culemborg, werkzaam te Oirschot, bij de 13 MechBrig.

Naast deze actieve krijgsmachtpredikanten zijn er nog enkele reserve-krijgsmachtpredikanten, die na hun actieve dienst in meer of mindere mate geïnteresseerd blijven bij het werk van geestelijke verzorging van militairen, nl.:

Ds. P. Dekker te Ermelo

Ds. C. C. Koolsbergen te Assen; leidt regelmatig conferenties te Beukbergen; trad af als hoofdredacteur van het tijdschrift Dubbel Accent

Ds. J.J. Arnold te Apeldoorn

Ds. J.M. Smelik te Nieuwegein

Ds. A.W. Vos te Kampen.

3. Het werk van de krijgsmachtpredikanten

Steeds sterker bepalen uitzendingen naar het buitenland in het kader van VN- of NATO-operaties het leven van de militair. Was dit tot voor enkele jaren een incidentele zaak van enkelingen en vrijwilligers, vooral de afgelopen jaren is het tot gemeengoed voor vrijwel elke militair geworden. Bovendien neemt de frequentie van de uitzendingen toe. Dat betekent dat om de paar jaar de militair voor een periode van normaliter een halfjaar in het buitenland verkeert. Aan militairen die nog niet lang geleden zijn ingestroomd, was dit bekend op het moment dat zij in dienst traden, voor de militairen van middelbare leeftijd of ouder zijn dit ontwikkelingen waarmee zij vrijwel zeker nooit rekening hebben gehouden.

In de afgelopen periode bracht ds. Smit een halfjaar door op Cyprus tijdens de winter en lente van 2000, in het kader van de Unficyp-missie.

Als gevolg van de frequente uitzending van militairen in het kader van allerlei missies onder de vlag van de Verenigde Naties, de NATO, de EU, de OVSE en andere organisaties vindt bij de militairen en hun achterban een intensief en voortdurend proces van heroriëntatie en herijking plaats. Deze betreffen vrijwel alle terreinen van het leven van de uitgezondene en zijn/haar achterban.

Zo worden door de uitzending vragen opgeroepen betreffende het werk en de professie van de militair. Is het werk zinvol? Is dit het werk waarvoor gekozen is? Hoe zit het met de motivatie om onder deze omstandigheden dit werk te doen? Wat doe ik, als ik de strikte opdracht mee krijg me niet te bekommeren om het lot van de vluchtelingen, terwijl ik daar wel (soms dagelijks) mee word geconfronteerd? Hoe kijk ik aan tegen het gebruik van geweld?

Ook t.a.v. de sociale context rijzen vragen. Hoe ga ik om met de rijkdom en de welvaart en de daarbij behorende conventies van onze Nederlandse samenleving? Wat is de waarde van mijn relatie? Hoe verhoud ik mij tot vrienden en bekenden? Hoe geef ik invulling aan mijn `vrije' tijd?

Ook m.b.t. de relatie tussen God en mens, het leven als geheel en geloof/levensbeschouwing rijzen vragen. Wie en waar is God, als mensen elkaar onbeschrijfelijk leed aan doen? Wat is de mens en wat kun je als mens? Wat heb je aan God, als het leven lijkt te worden beheerst door geweld en afbraak? Klopt mijn beeld van God en van de werkelijkheid wel? Geloof ik nog wel in de God van mijn ouders/de kerk?

In niet geringe mate bepalen deze en andere vragen het leven (zij worden immers ook zelf uitgezonden) en werk van onze krijgsmachtpredikanten. Zij bieden een luisterend oor, reiken een

helpende hand en spreken een vertroostend en, zo nodig, een vermanend woord vanuit de goede boodschap van onze God.

Het moge duidelijk zijn dat van militairen, hun achterban en ook van de krijgsmachtpredikanten veel wordt gevraagd. Het siert de kerken, wanneer ze ruimte geven aan de vragen die ontstaan in zo'n specifieke situatie; wanneer ze meedenken, meedragen, meebidden.

Bovenstaande schets maakt tevens duidelijk dat meer en meer wordt gevraagd naar professionele, goed opgeleide krijgsmachtpredikanten met specifieke kwaliteiten. Een en ander komt o.a. tot uiting in de als bijlage toegevoegde "Profielchets" en "Selectieprocedure Krijgsmachtpredikanten".

4. Het werk van de commissie

De commissie vergaderde tweemaal per jaar.

Voor deze bijeenkomsten werden zowel de in actieve dienst zijnde krijgsmachtpredikanten als de reservisten uitgenodigd.

De krijgsmachtpredikanten bezochten de vergaderingen, tenzij ze door verblijf in het buitenland of door ziekte verhinderd waren. Zij brachten verslag uit van hun werkzaamheden en bevindingen, mede waardoor de commissie in staat werd gesteld haar werkzaamheden te verrichten.

De reservisten namen uiteraard minder frequent deel aan de vergaderingen. Om leeftijdsredenen hebben de predikanten Dekker en Smelik dit voorjaar verzocht geen uitnodiging voor volgende vergaderingen te hoeven ontvangen.

Belangrijke onderwerpen die de afgelopen periode besproken werden, waren onder meer:

- 'De kerkdienst te velde', n.a.v. de manier waarop ds. Plantinga zijn diensten in Bo snië heeft gehouden.
- 'De reductie van de GV binnen de krijgsmacht', als gevolg van de inkrimping van de krijgsmacht en van de herverdeling van de GV over de diverse denominaties, waarbij de Protestantse en de Rooms-katholieke GV een aantal GV-plaatsen moesten inleveren ten gunste van de humanistische GV.
- 'De relatie tussen de Protestantse GV en de Humanistische GV'.
- 'De werkwijze en de samenstelling van de Commissie'.
- 'De begeleiding van uitgezonden militairen en hun thuisfront', mede n.a.v. het opheffen van COGMA.

Daarnaast rapporteerde het commissielid, dat zitting heeft in het CIOM, over de besprekingen en handelingen van dit college.

5 Het contact in overheidszaken-militair (CIOM)

Het CIOM is een college waarin tien Protestantse kerkgenootschappen en de Oud-katholieke Kerk, die alle een of meer predikanten ter beschikking hebben gesteld aan de krijgsmacht, samenwerken.

Het onderhoudt contacten zowel met de Kerken als met de Overheid, in casu het Ministerie van Defensie.

- a. Tot november 1999 had ds. J. Smelik zitting in het CIOM. Hij is opgevolgd door mr. drs. H.C.F. van den Berg.
- b. Het CIOM vergadert zes tot acht keer per jaar, gedurende een tot anderhalf dagdeel. De Hoofdkrijgsmachtpredikant, ds. G.C. van der Klis, neemt deel aan elke vergadering en wordt daarin zo nodig bijgestaan door het Hoofd vlootpredikanten drs. L.J. Lamens, het Hoofd legerpredikanten drs. A.A. Boeschoten, of het Hoofd luchtmachtpredikanten ds. H.A. Wisman.
- c. De voorzitter van het Contact Inzake Overheidszaken (CIO), mr. J.P.H. Donner, woonde ter kennismaking op 4 februari 1999 een CIOM vergadering bij.
- d. In de verslagperiode is veel tijd en aandacht besteed aan de werving en selectie van krijgsmachtpredikanten ter vervulling van een groot aantal vacatures in de periode 1999 - 2003. Omdat de doelgroep beperkt en bekend is, werd besloten tot een rechtstreekse benadering van alle in Nederland werkzame predikanten van de in het CIOM vertegen-

woordigde kerkgenootschappen. In nauwe samenwerking met het CIOM is uit zeventig reacties een selectie gemaakt. De selectieprocedure omvat o.a. een tweetal intensieve gesprekken met twee verschillende selectiecommissies, een medische keuring en een psychologisch onderzoek. Tevens vindt er overleg plaats met vertegenwoordigers van de kerk waarvan een geselecteerde kandidaat lid is. De gevolgde werkwijze bleek bij deze grote aantallen reflectanten zeer goed te voldoen en garandeerde een nauwe betrokkenheid van de kerken via hun CIOM-vertegenwoordigers. Door het relatief grote aantal geschikten kon in de vacatures voor 1999, 2000 en 2001 worden voorzien. Er wordt naar gestreefd met de tot op heden niet plaatsbare predikanten afspraken te maken met het oog op komende vacatures in de jaren 2002 en 2003. Bij de aangestelde krijgsmachtpredikanten bevindt zich geen voorganger van de Nederlands. Gereformeerde Kerken.

- e. Een van de belangrijke aandachtspunten was reflectie op het karakter van het pastoraat in relatie tot de geestelijke verzorging van de zijde van het Humanistisch Verbond. De reorganisatie van de geestelijke verzorging bij defensie, samengaand met een co-locatie van de bestuursorganen van de verschillende diensten, noopt tot een nauwere samenwerking van de diensten uit een christelijke traditie met die van het Humanistisch Verbond en in de nabije toekomst wellicht ook met verzorgers van andere, niet-christelijke, godsdiensten. De daarmee gepaard gaande vragen over identiteit en grenzen aan het 'speelveld' waren onderwerp van overleg in het CIOM met vertegenwoordigers van het bestuur van de krijgsmachtpredikanten. Daarbij is opnieuw het belang onderkend van een kerkelijke zending van krijgsmachtpredikanten.
- f. Door het CIOM is, op initiatief van de SoW-kerken, actief aandacht besteed aan de door de minister van defensie georganiseerde discussieronde aangaande de Strategische Toekomst van Defensie (STD), die uitmondde in de Defensienota 2000. Bij de gesprekken en discussies die in verband hiermee werden gevoerd, zijn onderwerpen als ethiek en menselijke waarden bij training en begeleiding van militairen nadrukkelijk aan de orde gekomen. In de Defensienota is hiervan wel iets terug te vinden. Daarnaast is bij het Instituut Defensieleergangen (IDL) in Rijswijk inmiddels een ethiek-desk ingericht, die wordt bezet door prof dr. F. van Iersel (KUB) en dr. T. van Baarda (jurist op het gebied van mensenrechten). Tenslotte hebben ook de gezamenlijke hoofden van dienst van de GV in de krijgsmacht een bijdrage geleverd, middels een notitie aan de minister van defensie, waarin zij met name aandacht vragen voor het belang van de militairen en hun positie binnen alle toekomstplannen. Deze notitie is door het CIOM ondersteund.
- g. Door het CIOM is in 1998 een tweedaagse Conferentie voor krijgsmachtpredikanten georganiseerd. Onder meer door middel van een dergelijke conferentie, die in 2000 opnieuw gehouden zal worden, willen de kerken inhoud geven aan hun verantwoordelijkheid voor toerusting en begeleiding van de krijgsmachtpredikanten.

6. Conclusies en aanbevelingen

- a. De commissie is van mening dat de in de krijgsmacht werkzame predikanten op een unieke wijze in de gelegenheid gesteld worden om in contact te zijn met mensen die zich intensief bezig houden met vragen rond geloof en zingeving. Mensen die zeer dikwijls op geen enkele andere wijze met het Evangelie van Jezus Christus in aanraking (zijn gekomen). Dat in een tijd waarin meer en meer duidelijk wordt dat directe en persoonlijke contacten dikwijls de beste, zo niet de enige weg zijn naar mensen die Christus nog niet hebben leren kennen.
- b. De commissie adviseert de kerken meer gebruik te maken van de kennis en ervaring die de krijgsmachtpredikanten hebben opgedaan in contacten met buitenkerkelijke medemens.
- c. De commissie roept de kerken op het werk van de Geestelijke Verzorging in de Krijgsmacht, de krijgsmachtpredikanten en de uitgezonden militairen in VN-, NATO-, of ander verband voortdurend en vasthoudend in hun gebeden te gedenken.
- d. De Commissie beveelt de kerken aan beleid te (doen) ontwikkelen m.b.t. de begeleiding van uitgezonden militairen en hun thuisfront.
- e. De Commissie vraagt de kerken zich uit te spreken over mogelijke vormen van samenwerking met de voor de Geestelijke Verzorging van Militairen verantwoordelijke orga-

nen van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland.

Bijlage 1 van LV 19.1 Rapport Commissie Geestelijke Verzorging van Militairen

Selectieprocedure krijgsmachtpredikanten

Indien een predikant belangstelling heeft voor de functie van krijgsmachtpredikant maakt hij/zij dit schriftelijk kenbaar aan de hoofdkrijgsmachtpredikant (HKP) met vermelding van een curriculum vitae.

Alleen predikanten van kerken die samenwerken in het CIO-M (de commissie Militairen in het interkerkelijk Contact In Overheidszaken) komen in aanmerking voor een nadere selectie.

Na een selectie op basis van de sollicitatiebrief - door de Hoofden Predikanten (hoofd vlootpredikanten, hoofd legerpredikanten en hoofd luchtmachtpredikanten) en een eerste commissie bestaande uit twee krijgsmachtpredikanten en een vertegenwoordiger van het CIO-M - informeert de HKP de betreffende kerk en het CIO-M teneinde te vernemen of er van hun zijde bezwaren zijn tegen eventuele benoeming van de kandidaat-krijgsmachtpredikant.

Indien de desbetreffende kerk en het CIO-M geen bezwaar aantekenen, wordt de kandidaat door de HKP uitgenodigd voor een gesprek met de eerste commissie. Deze commissie tezamen met de Hoofden Predikanten kan besluiten de selectieprocedure te vervolgen met een psychologisch en geneeskundig onderzoek door de Dienst Werving en Selectie en een veiligheidsonderzoek door de Militaire Inlichtingen Dienst.

Na medische goedkeuring en de uitslag 'geschikt' n.a.v. het psychologisch onderzoek vindt een gesprek plaats met een tweede commissie bestaande uit het Hoofd Predikanten en een predikant van het beoogde krijgsmachtdeel en een derde krijgsmachtpredikant. Door de tweede commissie tezamen met de andere Hoofden Predikanten en de HKP wordt bepaald of een kandidaat en - in het geval van meerdere kandidaten - welke kandidaat zal worden voorgedragen voor aanstelling.

Na een 'biedgesprek' over rechtspositionele zaken met de Directeur Personeel van het beoogde krijgsmachtdeel en een evaluatiegesprek met de HKP neemt de HKP in overleg met de kandidaat het besluit tot aanstelling.

De kandidaten worden tijdens hun selectieprocedure geïnformeerd door de zorg van de HKP. Indien tijdens de selectieprocedure wordt besloten de kandidaat niet langer in beschouwing te nemen, worden de redenen van die beslissing aan de kandidaat medegedeeld.

Voor verdere informatie zij verwezen naar de Informatiebrochure over Arbeidsvoorwaarden en rechtspositie van geestelijk verzorgers bij de krijgsmacht, uitgegeven door de Dienst PGV, september 1999

Bijlage 2 van LV 19.1 Commissie Geestelijke Verzorging van Militairen

Profielschets protestants geestelijk verzorger bij de krijgsmacht

Inleiding

Als eerste aanzet tot deze schets willen wij wijzen op de drie elementen waarmee we het profiel een zekere contour kunnen geven: 'protestants', 'geestelijk verzorger' en 'bij de krijgsmacht'.

'Protestants' duidt op een levenshouding die geïnspireerd wordt door delen van de christelijke traditie, waarbij we een onderscheid willen onderkennen met een humanistische overtuiging.

'Geestelijk verzorger' duidt op een eigen discipline naast bijvoorbeeld sociaal-psychologische hulpverlening, algemeen maatschappelijke vorming of organisatie-advisering.

'Bij de krijgsmacht' duidt op een specifieke organisatie die gekenmerkt wordt door omgaan met georganiseerd geweld, en daardoor wezenlijk anders is dan het werkgebied in bijvoorbeeld zorginstellingen.

Aan de hand van deze drie elementen willen we het profiel van de geestelijk verzorger c.q. krijgsmachtpredikant verder uitwerken.

In deze profielschets besteden we uitdrukkelijk aandacht aan kwaliteitsborging en -zorg.

Protestants en identiteit

Als eerste willen wij vaststellen dat een protestants geestelijk verzorger een ambt bekleedt vanwege een der kerken die vertegenwoordigd zijn in het interkerkelijk overleg met de overheid (CIO). Dat die geestelijk verzorger bekleedt is met een ambt betekent dat zijn/haar¹ zedende kerk hem als haar afgezant, en daarmee als haar vertegenwoordiger erkent en als zodanig heeft gezegend. Wij willen dan ook aannemen dat in de gezonden predikant de erfenis van zijn kerk doorklinkt en zichtbaar is. Hij is niet alleen geestelijk verzorger, maar ook geestelijke verzorger. Met andere woorden: de ietwat formele aanduiding van ambt impliceert een gestalte van kerk en geloof. Ongetwijfeld in een grote veelkleurigheid en meerstemmigheid die past in de traditie van de kerk. Dat geeft onze geestelijk verzorger in zekere zin een identiteit. Op een eigen wijze getuigt hij in woord en daad van de overlevering van Jezus Christus. Dat kan blijken bij pastorale activiteiten die herkenbaar een kerkelijk karakter hebben. Maar ook in zijn houding, herkenbaar door de zorg voor vrijmaking van hetgeen de mens beknelt met het oog op recht en vrede.

Wij beseffen dat de protestants geestelijk verzorger veelal werkt in een omgeving die geen binding heeft met zijn kerkelijke traditie. Dat maakt hem tot grensganger in het gebied waar kerk en wereld elkaar raken. Die positie vergt een bijzondere inspanning van geestelijk verzorger en kerk om de eigen traditie te actualiseren. Wij verwachten van de krijgsmachtpredikant dan ook een zelfgezochte education permanente op het gebied van geloofsbeleving en spiritualiteit.

Geestelijk verzorger en professionaliteit

De term 'geestelijk verzorger' is een koepelterm. Daaronder worden tenminste begrepen de aalmoezenier, predikant, raadsman en rabbijn. Hoewel zij allen te onderscheiden zijn naar de meer of minder geëxpliciteerde levenshouding c.q. levensbeschouwelijke oriëntatie, is er ook sprake van overeenkomst. Allen zijn gericht op geestelijk welzijn en levensvragen - die levensperspectief en moraliteit betreffen en zowel een normatief als existentieel karakter hebben - en stellen zich op als principiële vrijplaats voor gedachtenuiting en vorming. Deze gerichtheid en opstelling achten wij een uniek kenmerk van de geestelijk verzorger. Uitgaande van zijn eigen identiteit willen wij dan ook spreken van de discipline van de geestelijk verzorger en een daarmee samenhangende professionaliteit.

In dit verband willen wij met nadruk stellen dat professionaliteit niet betekent een neutrale opstelling ten aanzien van de mens met zijn levensverhaal. Staan in een eigen traditie bepaalt de referentie van de geestelijk verzorger. Dat is hij zich terdege bewust, meer nog: de geestelijk verzorger is daardoor in staat het levensverhaal van de ander te verstaan.

Dat wij ten aanzien van de geestelijk verzorger spreken over professionaliteit betekent evenwel dat wij een duidelijke eigen kennis en kunde vaststellen in onderscheid van andere disciplines, met name met betrekking tot hulpverlening en vorming. Die eigen kennis en kunde willen wij omschrijven als competentie tot levensbeschouwelijke communicatie, waarbij wij het belang onderstrepen van een pastorale attitude.²

¹ In het vervolg zullen wij alleen spreken van: hij/zijn, maar steeds. kan evengoed gelezen worden: zij/haar.

² Elders wordt wel gesproken over hermeneutische competentie: het vermogen om een relatie te leggen tussen de actuele ervaringswereld en het erfgoed van de levensbeschouwelijke traditie, en over communicatieve competentie: de bekwaamheid om door interactie een ruimte van wederzijdse vrijheid te scheppen, waarin individualiteit, subjectiviteit en zelfbestemming mogelijk worden (M. van Knippenberg, Pastorale competentie. Het kunnen delen van de erfenis. *Praktische theologie*, 1987, p. 367-380. Geciteerd door J.H.M. Mooren in: *Professionele ei-*

Met het oog op professionele competentie stellen wij voor de arbeid van onze protestants geestelijk verzorger als voorwaarde dat hij een praktisch-theologische opleiding heeft op universitair niveau.

Daaropvolgend vinden wij het vanzelfsprekend dat hij deelneemt aan theologische en taakgerichte bijscholing ten dienste van de kwaliteit van zijn arbeid.

Onverlet de waarde van andere vormen van bijscholing willen wij in dit verband wijzen op de waarde van een klinisch pastorale vorming/training.

Wanneer wij spreken over de discipline van de geestelijk verzorger en over professionaliteit bedoelen wij ook dat hij zich in collegiaal verband inzet voor de inhoudelijke kwaliteit van het werk van de geestelijke verzorging. In dit kader verwachten wij van de predikant dat hij actief participeert in of zoekt naar wegen van interventie.

Bij de krijgsmacht en het bedrijfspastoraat

Dat de geestelijk verzorger werkt bij de krijgsmacht betekent dat hij zich begeeft in verschillende organisatiestructuren.

Allereerst maakt de krijgsmachtspredikant deel uit van de Dienst Protestantse Geestelijke Verzorging. Wij verwachten dat hij participeert in de gangbare vormen van werkoverleg en solidair is voor wat betreft de verdeling van de werklast en bij operationele inzet.

Ten tweede wordt de geestelijk verzorger tewerkgesteld bij een militair onderdeel. Met het oog op zijn optreden aldaar verwachten wij van hem dat hij zich voegt naar de operationele eisen die aan een militair in het algemeen worden gesteld voor wat betreft geoefendheid in persoonlijke bescherming en fysieke conditie.

Het werken bij de krijgsmacht is ook van betekenis voor de inhoud van het werk van de geestelijk verzorger. De bedrijfsorganisatie is immers gericht op uitoefening van geweld ter voorkoming van geweld, in alle gebieden waar de overheid de krijgsmacht zendt. Deze werkomgeving doet een blijvend appel op militairen om hun ervaringen bij hun taakuitoefening te integreren in een levensperspectief. Daarbij is immer sprake van min of meer tegenstrijdige factoren: van gehoorzaamheid tot vrijheid, van lijfsbehoud tot opoffering.

Wij verwachten van de -predikant dat hij mogelijkheden biedt aan de militair om individueel en in groepsverband zo'n integratie te vinden.

Tevens achten wij het juist dat de geestelijk verzorger betrokken is bij bedrijfsethische vorming, waarbij hij vooral aandacht heeft voor de invloed die de bedrijfsorganisatie heeft op het geestelijk welzijn van de werknemer.

In deze zin willen wij de geestelijke verzorging benoemen als bedrijfspastoraat.

Verder verwachten wij van de krijgsmachtspredikant dat hij de werkzaamheden verricht vanuit een houding van interdisciplinaire samenwerking, evenwel onder voorbehoud van ambtsgeheim.

sen, opgenomen in J.J.A. Doolaard (red), *Handboek geestelijke verzorging in zorginstellingen*, (Kampen 1996, p. 156-159)